Частка надходжень від податків на відходи у доходах бюджету в середньому за країнами ЄС складає 0,049%, в абсолютному вираженні - 2,1 млрд в 2011 р. Найбільшою є частка в таких країнах, як Естонія (0,243), Великобританія (0,174), Чехія (0,128), найменша – в Швеції (0,008), Данії (0,009) та Іспанії. З приведених даних можна побачити, що значення України 0,117 % відповідає четвертому рангу з приведених країн. Проте, якщо порівняти надходження за їх абсолютним значенням, то в Україні податки на відходи в 1,7 разів менші ніж у середньому за країнами ЄС.

Про ефективність застосування будь-якого виду екологічних податків, як зазначає Новицька Н .В. свідчать тенденції поступового зростанням надходжень на першому етапі застосування, а потім поступового їх скорочення з одночасним скороченням бази оподаткування [2]. Саме такі тенденції можна простежити в Данії (надходження скоротились в 5,8 р. порівняно з 1993 р. і в 3 р. порівняно з 2000 р.), в Естонії (в 1,9 р. порівняно з 2008 р.), у Франції (на 12,9 % порівняно з 2002 р.), в Італії (в 1,7 р. порівняно з 2000 р.), в Нідерландах (в 4,2 рази порівняно з 2006 р.), в Словенії (в 1,7 рази порівняно з 2004 р.). Такі тенденції можна пояснити ерозією бази оподаткування, яка відбулась внаслідок дії ефекту заміщення екологічного оподаткування на поведінку економічних агентів на ринку [2]. Даний ефект податку проявився через вибір податковими агентами та платниками інших форм поводження з відходами, відмінних від розміщення на полігонах та раціональне використання ресурсів. Зниження надходжень відбулось навіть за тими складовими бази оподаткування, за якими було підвищено ставки. Позитивна динаміка надходжень через збільшенням ставок була в Чехії, Ірландії, Польщі, Португалії, Великобританії, що може свідчити про початок в цих країнах процесу ерозії бази оподаткування. Таким чином, співставлення темпів росту податкового навантаження і структурних зрушень поводження з відходами показало, що екологічні податки зіграли значну роль в уповільненні темпів росту відходів та збільшення рівня їх переробки в європейських країнах.

Список літератури:

1. Environment at a Glance 2013: OECD Indicators, Paris: OECD Publishing.– 2013. – 108c. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dx.doi.org/10.1787/9789264185715-en.

2. Новицька Н. В. Особливості застосування екологічних податків в національних податкових системах / Н. В. Новицька // Науковий вісник Національного університету ДПС України. – 2014. – № 1 (64). – С. 338–245.

Антон ШЕВЧУК

Тернопільський національний економічний університет

ДОЦІЛЬНІСТЬ РОЗРАХУНКУ ЕКОНОМІЧНОГО КАПІТАЛУ БАНКУ

В даний час економічний капітал є одним з нововведень для банківського сектора. Ця тема активно обговорюється представниками банківської сфери у всьому світі. Дослідженню проблем формування, оцінки та доцільності розрахунку економічного капіталу банку присвячені праці багатьох провідних вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів: М.Д. Алексеєнка, З.В. Васильченко, О.В. Васюренка. А.П. Вожжова, О.В. Дзюблюка, В.І. Мітенка, А.М. Мороза, М.І. Савлука, а також: В.І. Колесникова. А.М. Косого, О.І. Лаврушина, П.І. Самуельсона. А.Ю.Сімановського, Дж.Ф. Сінкі, В.М. Усоскіна, Д.Хаймана, П.Хейне та ін.

Банки, надаючи позики клієнтам, беруть на себе ризики втрат. Від ризиків банк захищається в першу чергу доходами, які він отримує від боржників у вигляді процентів, комісійних. Оскільки ризики різних боржників різні, то і доходи для їх покриття повинні бути різні, що відображається в ціні кредиту – ціні довіри до боржника. Тому ці ризики, які покриваються цінами називають очікуваними (expected, EL), а втрати, які перевищують нормальні очікувані втрати, які передбачені і ціною і обсягом сформованих резервів відносяться до категорії неочікуваних (unexpected, UL) втрат. Вони повинні відшкодовуватися капіталом банку, і носять назву економічного капіталу [1].

Економічний капітал є мірою ризику і являє собою рівень непередбачених втрат на певному часовому горизонті. Непередбачені втрати є потенційними втратами банку при рівні значущості 99,99%, що перевищують найбільший прогнозований рівень передбачуваних втрат.

Як відомо, впровадження системи розрахунку економічного капіталу в банку є комплексним процесом [2].

Економічний капітал є інтегральною частиною фінансового інституту. У величині економічного капіталу й ефективності процесу її розрахунку зацікавлені багато зовнішніх та внутрішніх по відношенню до банку органів та організації, такі як керівництво банку, контролюючі органи, акціонери та рейтингові агентства. Переслідуючи свої специфічні цілі, кожна із зацікавлених сторін орієнтується на даний показник (рис. 1).

Управління економічним капіталом гарантує банку:

- створення доданої вартості для акціонерів;
- можливість управління схильністю до ризику;
- можливість інтегрування непередбачених втрат з певним рівнем значущості від різних видів ризику;
- ефективність розподілу коштів по різних бізнес-підрозділам;
- достовірну оцінку ефективності діяльності підрозділів з урахуванням рівня ризику.

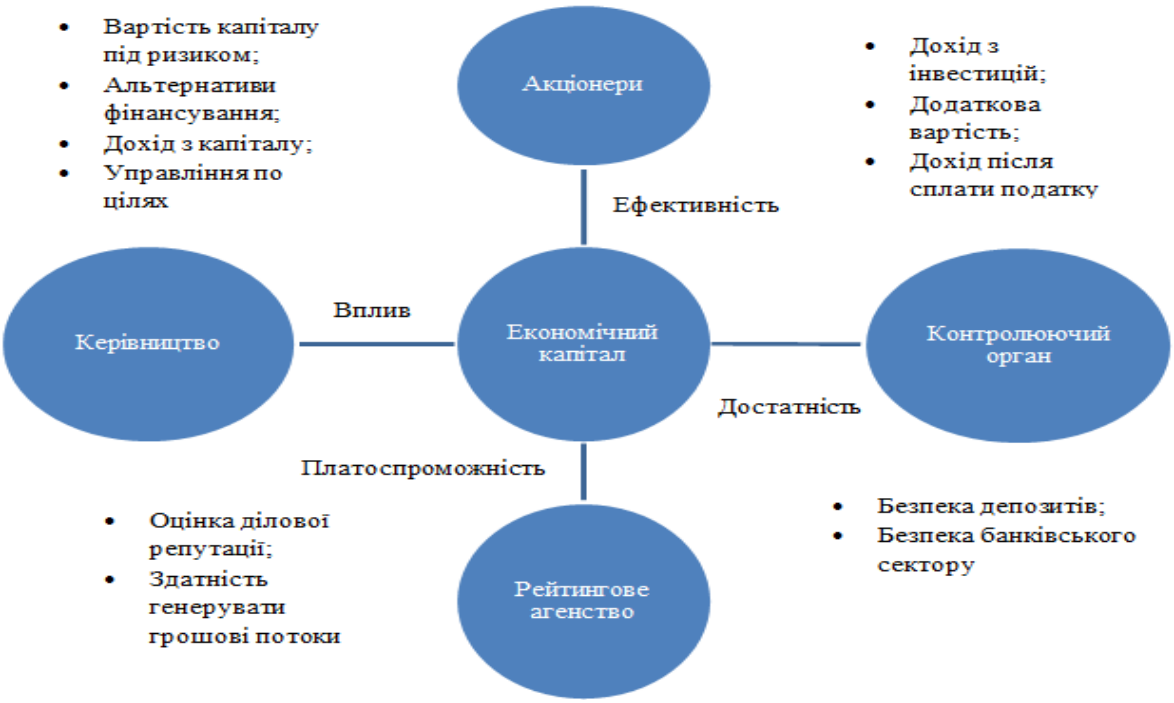

Рис.1. Зацікавлені інститути в розрахунку економічного капіталу банку

Економічний капітал істотно впливає на стратегічні рішення щодо економічного аналізу ефективності планованих капіталовкладень та управління фінансовими витратами.

Поліпшені можливості для страхування і отримання кредитного рейтингу: ясність вимог і поширення нових правил управління капіталом і ризиком безпосередньо впливають на витрати банку у зв'язку з отриманням рейтингу або страхуванням майна і відповідальності.

Здатність розраховувати економічний капітал, тобто найбільшу величину можливих втрат на заданому горизонті часу, розраховану з певним довірчим інтервалом, характеризує високий рівень зрілості системи управління ризиками. Більшості українських кредитних організацій належить зробити чимало кроків, перш ніж вони зможуть повноцінно і коректно здійснювати розрахунок величини економічного капіталу, а також його аллокації на бізнес-підрозділі.

Отже, доцільність розрахунку економічного капіталу пов'язано з одного боку у узгодженістю інтересів власників, менеджерів і працівників, а з іншого – між банками та його клієнтами.

Список літератури:

1. AnExplanatory Note on the Basel II IRB Risk Weight Functions / Consuitative Document ; BCBS. – 2005. – Режим доступу : http://www.bis.org.
2. Carpio G., Klingebield D. Episodes of Systemis and Borderlsns Fsnancial Crises. - World Bank. - 2003.- P2.

Сергій ШЕВЧУК
Національний університет ДПС України

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ: ЕФЕКТ КАЗУАЛЬНОСТІ

За останні декілька століть теорія управління державним боргом країни стала загально визнаною теоремою, що кожен раз потребує новаційних підходів у її доведенні. Жодна цивілізована держава, на сьогодні, не обходиться без зовнішніх, а особливо внутрішніх запозичень. Динаміка глобалізаційного поступу тільки поглиблює відповідний процес, зумовлюючи виникнення новітніх концепцій та трансформаційних моделей економічних взаємозв'язків, що, в свою чергу, актуалізує проблематику ефективного управління державним боргом.

Згідно Бюджетного кодексу України державний борг – це загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення [1].

Дуалістичність відповідної системи запозичень, а головне рівень ефективності використання залучених коштів, породжують чималі дискусії на державному, регіональному та локальному рівні. Зокрема, процес отримання позик, з одного боку, дозволяє країні швидко варіювати грошовими ресурсами у вирішенні нагальних фінансових питань, стимулювати перспективні інноваційні проекти, різноманітні програми та здійснювати реформи, з іншого – неефективне використання – є суттєвим навантаження на державний бюджет, фактором соціальної напруги та зменшенням економічної безпеки країни. В загальному форматі саме другий варіант активізує ланцюгову реакцію, що призводить до зниження рівня боргової безпеки країни, зростання податкового навантаження на суб'єкти господарювання, активізації інфляційних процесів, девальвації національної валюти, «відпливу» грошових активів та зниження конкурентоспроможних позицій країни у міжнародний рейтингах.

На сьогодні, в Україні спостерігається саме наступна тенденція. За роки незалежності державний борг формувався під впливом потреб оперативного фінансування поточних бюджетних видатків та без визначеного стратегічного напряму економічних реформ, що і зумовлювало його арифметичне збільшення. За офіційними даними Міністерства фінансів України державний та гарантований державою борг у співвідношенні до ВВП у березні 2014 року становив 52,7% [2], за неофіційною інформацією цей показник оцінювався на рівні 70%. Аналізуючи структури державного боргу, варто зазначити, що 49,7% становлять запозичення за внутрішніми облігаціями, 31 % за зовнішніми облігаціями, 19,3% інші запозичення включаючи кредити МВФ, МФО, НБУ та інших країн. Серед причин швидкого зростання державного боргу України варто виокремити: не стабільну політико-економічну ситуацію у країні, необхідність збільшення валютних резервів для забезпечення стабілізації національної грошової одиниці; значні обсяги бюджетного дефіциту; залежність від імпорту енергоносіїв; домінування 3 та 4 технологічного укладу галузей національної економіки.

На нашу думку, сам по собі державний борг не є загрозою, синонімом категорії «фінансовий тягар» він став під час нераціонального та безсистемного використання залучених коштів. Адже, саме цільове використання грошових активів є фактором загрози